

עמירם שמיר

447

"עמירם שמיר" / הארץ / 14.12.67 / תע' יחיד / גלריה "צ'מרינסקי" / תל-אביב

ציורו של עמירם שמיר מהווה כמעט ארכיטיפוס לסוג מסוים של אמנות - סוג שבאירוניה אפשר אולי לכנותו "אמנות העצבות המתוקה". התווים המאפיינים סוג אמנות זה - וכמעט

כולם מצויים בציורו של עמירם שמיר - הם שימוש באלמנטים ספרותיים רומנטיים - "סימבולים" (למשל: דמויות רומנטיות כאביר, אציל בתלבושתו המיוחדת והמצועצעת, איש צבא ענוד צלב, ילדים ובובות, טירות בעלות מגדלים ודגלונים, שימוש רב במשבצות - מרצפות או בגדים משובצים וכו'). עיוותים אקספרסיביים מתונים ומטושטשים קמעה, צבעוניות מיופה - כמעט תמיד בטכניקה הנוחה של "גלאזורות", שימוש רב באפקטים של קיארוסקורו, (אור-וצל) ולפי הנוחיות - סימבולים מיסטיים (למשל: צלבים, צלובים, פרחים מסוגננים ומאורגנים כמעט-גיאומטרית כ"מאנדאלות" וכו'). במקום זה רב הפיתוי להוסיף, לערבב היטב, להוסיף קורט ידע גראפי ושתי כפות טעם טוב - ההצלחה מובטחת! אם מתעלמים מהצדדים האירוניים, אפשר להתייחס לבעיות היסודיות יותר בסוג ציור כזה - ליתר דיוק, בציורו של עמירם שמיר. עולם התוכן, אותו מנסה למסור עמירם שמיר, ברור ביותר: צריך להיות כמעט עיוור כדי לא לתפסו. זהו עולם רגשני, נוסטלגי, בעל כמיהה עזה למשהו המצוי כביכול "מעבר לדברים", עולם בו חוברים יחד כיסופים עמוקים ל"משהו אחר וטהור", עם סלידה קלה (ולא תמיד מודעת) ל"עולם היומיומי הגס" הנתפס כ"חיצוני ושטחי"; בקיצור, עולם רומנטי מובהק, עם כל התוספות המיסטיות ההולמות (כדי למנוע טעות - השימוש בתואר "רומנטי" אינו מופיע כאן במובן העממי המקובל של מושג זה, אלא במובנו המקורי, כפי שהוא מנוסח בווריאציות שונות אצל שלינג, האחים שלגל והמשוררים הדרלין ונובאליס, למשל. עד כאן עולם התוכן. כיצד מתייחס עמירם שמיר לעולם זה (כפי שמשתקף הדבר בציוריו כמובן) הגישה היא רגשנית, סלונית במידה מרובה ורומנטית (הפעם, במובן העממי). עולמו הנוסטלגי ורב הכיסופים ממותק, מיופה, נשי מאוד, משוחק בצבעים מקסימים ובטכניקות היוצרות הרגשה (מטעה, לדעתי) שכביכול מגלה האמן טפח ומסתיר טפחיים. אין למצוא בציורים אפילו שמץ מגע מכחול החלטי או כתם צבע מחייב; הכול מרוכך, ממוסמס ומיופה.

אם מתעורר אצל אמן צורך לבחור לו נושאים כצליבה, דמויות הנראות כאילו נלקחו מהמאות הקודמות ונושאים דומים אחרים - זוהי זכותו. אם הוא מוצא שהפתרון הטוב ביותר למסור נושאים ותכנים אלה הוא עיצוב אקלקטי, שחלק ממקורותיו מוכר מיצירותיהם של קליי, נולדה (האקוורלים), פסקאן, ארדון ואחרים - זוהי החלטתו ושיפוטו ואין איש רשאי לומר לו לעשות אחרת. אך כאשר, בנוסף לכל אלה, הוא גם מצטט את אמרתו של רבי זוסיא מאניפולי ("...אם ישאלו אותי מדוע לא הייתי משה רבנו, אדע מה להשיב; אבל אם ישאלו אותי למה לא הייתי זוסיא, ייסתמו טענותיי") מתעורר החשד שלאמן יש מספר אשליות רציניות, שראוי לו לבררן היטב. קשה מאוד להימנע מהחשד, שגם הנושאים וגם דרך העיצוב מהווים התחמקות אסתטיסטית מהעולם החי מאוד והצטעצעות בריגושים סנטימנטליים מיד שנייה - במקום לקבל חוויה מפרה (או אם תרצו - מרמזור, אסלת בית-שימוש, דו"ח מס הכנסה או קיר בעיר). נדמה שעמירם שמיר מקבל חוויה מיצירת אמנים שציירו, בכו או שרו על פרחים, אנשים ואצילים.